

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МО "Хасавюртовский район"

МКОУ "Казмааульская СОШ"

РАССМОТРЕНО

Методическим
объединением учителей
гуманитарного цикла

Т.А. Мамартаева
Т.А.

Протокол №1
от «28» август 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель по УВР

А.С.

Магомедова А.Н.

Протокол №1
от «28» август 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

М.О. Конакбиев
Конакбиев М.О.

Приказ №2
от «28» август 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета

«Родной (кумыкский) язык»

для обучающихся 10-11 классов

Казмааул
2023

БАЯНЛЫКЪ СЁЗ

Программаны умуми сыпатлав

Аслу школалар учун яратылган ана тилден программа Федерал пачалык билим берив стандартны аслу умуми билим берив ва мисал гысапда онгарылган аслу билим берив программаны талапларына кюрчюленип тизилген. Шо стандартларда муаллимлени ишинде янгы педагогика кайдаланы кюллава масъалалары, охувчуланы хас айрылыклары, оланы чагы, билим ва оьсюв даражалары, гьалиги жамият яшавуну талаплары, милли школаланы ишини бай сынавлары ва илму-ахтарыв ишлер гёз алгъа тутулган.

Янгы программа бизин миллетибизни маданиятын, ана тилин теренден уйренивге, оланы сакълавгъа ва оьсдюрювге, ана тилде аслу умуми билим алывда янгы имканлыклар болдурувгъа, тилибизде халкыбызны милли хасиятларын сакълавгъа бакъдырылган. Шолайлыкда, билим берив программа гьар охувчуну билим даражаларын артдырывгъа эркин ёл ача, ону класда яда уйде оьзбашына чалышаганда интернет булан пайдаланмагъа, билимин ва тарбиясын артдырмагъа генг имканлыклар бере.

Къумукъ тил къумукъ халкыны тили. Ана тил миллетни кюрчюсю бола: ана тил болмаса, миллет де болмай. Халкыны тарихи, маданияты, адаткылыклары ана тил булан тыгъыс байлавлукда. Мактапларда ана тиллени абурун гётермек учун кёп чаралар гёрюле. Къумукъ тилде юрюлеген дарслар жамият къуллугъун кюте: олар миллетибизни менлигин сакълай, ана тилде гьакълашыв, къатнашыв чараланы кютегенден кайры да, халкыны маданият байлыгын артдыра, пикир этив мердешлерин камиллешдире.

Умуми школада 10 класда «Къумукъ тил» предметни уйренивде шулай муратлар салына:

- ана тилни къумукъ халкыны тарихи ва маданияты булангы тыгъыс байлавлугъун гёрсетип, ону къумукъ халкыны милли маданиятын йимик къабул этип, тил миллетни менлигин сакълайган къуралланы бириси экенни англатыв;
- охувгъа, билим алывгъа охувчуланы гьаваслыгын, иштагылыгын тувдурув, оланы охув мердешлерин оьсдюрюв; ана тилге асырап

янашма уйретив, ону эстетика, кылыкъ якъдан адамны осыюуне этеген таъсирин гөрсетив;

- гыар гюнлюк яшавунда ва охув гыаракатында кыумукъ тилде уста кюйде сөйлеме уйретив, сөйлөв тилин байытыв, ону чеберлигин артдырыв, аслу умуми охув усталыкъланы ва гыаракатланы бойсындырыв;

- терен билим берив, кыумукъ тилни кырулушун, ону аваз системасын, сөз байлыгын, морфология, синтаксис, пунктуация ва тюзъязыв нормаларын уйретив, яшланы адабият тилни кыайдаларына кюрчюленип сөйлөмеге ва язмага уйретив, оланы сөз хазнасын байытыв, тилни гыакында бир-бир умуми илму англавлага уйретив.

- ана тилни уйренивге бакъдырылган яратывчулукъ иш бажарывларын камиллешдишив, охувчу яшларда наслудан наслуга бериле гелген кыумукъ халкыны асил хасиятларыны ульгюлерин болдурув. Шону кюрчюсюнде яш наслуда жамиятны алдында оыз борчларын кютме гызирлик, таза кылыкълы, оыр инсан хасиятдагы жамият ишлени яхшылашдырмакъ учун чалышывда талмайган, тюзлюкню, гертиликни кыайратлы кюйде якълама гызир хасиятланы болдурмакъ, демек, патриотланы тарбияламакъ.

Умуми школада кыумукъ тилни уйретивни борчлары:

- охувчулага дюньяда адамланы ва жамият аралыкъларын гелишдишивде, халкыны тарихин, милли маданиятын, яшавун уйренивде тил кютеген кыуллукъларын билдишив;

- фонетикадан, лексикадан, сөз яратывдан, морфологиядан, синтаксисден, стилистикадан, тюзъязывдан ва пунктуациядан программада белгиленген оыл- 6 чевдеги билимлени сөйлөв ва языв тилде кюллама уйретив; шо кюрчюде охувчуланы мекенли тюзъязыв ва пунктуация билимлерин ва англавларын болдурув;

- охувчуланы китап булан ишлемеге, билимлерин оызбашына толумлашдырмага уйретив, тюрлю-тюрлю китаплардан, журналлардан, сөзлюклерден, газетлерден, Интернетден, илму макъалалардан, адабият асарлардан, тестлерден пайдаланма уйретив;

- тилни чалынывуну гёзеллигин, ону байлыгын, сёз яратывдаггы imkanлыктарын, чеберлик янларын ва оьзге байлыктарын гёрсетип, сёйлев ва языв тилни чеберлиги инсанны културасыны хас айрылыктарыны бириси экенин билдирив;

- кьумукъ тилде язылган гёрмекли чебер асарланы тилине асасланып, тилибизни чеберлигин, ону гёзеллигин, сёзню чеберлик гючюн гёрсетип, ана тилни стил якъдан чеберлигине ес болмагъа болушлукъ этив

- тилни кьурулушу булан, ону оьсюв кьайдалары булан, стилистика ресурслары булан, аслу нормалары булан байлавлу маълуматлагъа ес этив; охувчуланы охув ва языв културасын, тюрлю-тюрлю сёйлев гьаракатларын болдурув, сёйлев ва языв тилге хас нормаларын кьоллама уьйретив;

- кьатнашыв чараланы яшавгъа чыгъармакъ учун диалог ва монолог кьайдалар булан байлавлу тизив мердешлени болдурув, ана тилни уьйренивге бакъдырылган яратывчулукъ иш бажарывларын камиллешдирив, охувчу яшларда наслудан наслугъа бериле гелген кьумукъ халкъны асил хасиятларыны уьлгюлерин болдурув. Шону кюрчюсюнде яш наслуда жамиятны алдында оьз борчларын кютме гьазир, таза кьылыкълы, оьр инсан хасиятдаггы, жамият ишлени яхшылашдырмакъ учун чалышывда талмайган, тюзлюкню, гертиликни кьайратлы кюйде якълама гьазир хасиятланы болдурмакъ, демек, патриотланы тарбияламакъ.

Охув предметни умуми сыпатлав

Янгы стандартлар охувчуланы гьар класгъа гёре алынма герек билимлерин, бажарывлукъларын, тюрлю гьаракатларын: предметден алынаган билимлер, дарсда берилеген англавланы теренлигин, предметлени бири-бири буланггы байлавлугъун ва оьзюне хас натижаланы токъташдыра. Шо натижалар охувчуланы бажарывлукъларыны кёмеклиги булан оланы гьакълашыв, тил ва маданият булан байлавлу бажарывлукъларын артдыра.

Ана тил кьумукъ халкъны милли маданиятында гёрмекли ер тутагъанны билдирив, ону охув-билим алывда, адамны яратывчулугъунда, кьылыкъ-тарбия алыв ёлунда ойнайган кьуллугъун аян этив. Охувчуну ана тилге бакъган якъдаггы сюювюн артдырыв, ону булан оьктем болма уьйретив, милли маданият

гысапда ону тазалыгын якълав ва сёйлев пагъмусун артдырыв. Сёйлейгенде, оъзюню ойларын айтагъанда герек чакъы сёз байлыгын болдурув ва тилни тюрлю-тюрлю грамматика къуралларын къоллап билив, сейлейгенде тилини чеберлигине тергев берип, оъзю оъзюню тилини чеберлик даражасына багъа берип болагъан бажарывланы тувдура

Тилге уйренивде охувчулар етишме герекли предметлик бажарывлукълар шулардыр

- адабият тилни нормалары булан байлавлу башлапгъы англавлагъа ес болмакъ, лакъырлашывда тюз сейлевню ёругъун сакъламакъ;
- гечилген англавлагъа гёре орфографиядан, пунктуациядан алынагъан билимлени оъзлер къургъан яда берилген текстлерде тюз къоллап бажармакъ;
- оъзю язгъан яда бирев язгъан текстни тергеп, тюзлемек (текстни тергейгенде ана тил предметден алынгъан билимлерин тюз къолламакъ).

Тилчилик бажарывлукълар булан байлавлу гъасиллер:

- тилни къурулушун, ону оъсююн, нормаларын, охувчуланы сёз байлыгын ва оланы сёйлевюн грамматика якъдан байытмакъ;
- программада гёрсетилген тил булан байлавлу аслу маълуматланы билмек ва оланы англатып бажармакъ
- тюрлю-тюрлю сёзлюклер, китаплар, газетлер булан пайдаланып болмакъ

Охувчуларда маданиятлыкъ бажарывлукълар (культурологические компетенции) болдурулсун учун оланы билим хазнасында шулай англавланы яратма тюше:

- ана тил къумукъ халкъны милли маданиятында гёрмекли ер тутагъанны билдирмек, ону охув-билим алывда, адамны яратывчулугъунда, къылыкътарбия алыв ёлунда кютеген къуллугъун англамакъ;
- къумукъ тилни оъзюне хас болагъан белгилерин, сёйлевде къолланагъан къылыкъ нормаларын, янгыз къумукъ тилге хас болагъан сёзлени маъналарын токъташдырып билмек.

Программа гъакълашыв-гъаракатчылыкъ къайдада тизилген. Шо къайдагъа гёре берилеген материал охувчуну билимин ва ону гъаракатчылыкъ ругъун теренлешдирмек булан байлавлу.

Курсну гъар бёлюмю эки блокдан тизилген: биринчи блокда тил булан байлавлу англавлар бериле, экинчисинде буса, шо тил булан байлавлу англавланы уйренегенде, не йимик охув гъаракатланы къоллама тюшегени гёрсетилген.

Ана тил курсну гъакълашыв-гъаракатчылыкъ къайдада юрютов ва предметлени бир-бири булангъы байлавлугъун гёз алгъа тутуп иш гёрюв охувчуланы тюзъязыв ва тюз сёйлев пагъмуларын артдыражагъы белгили.

Охуп-язып билегенни гёрсетеген аламатлар шулардыр:

а) гъакълашыв универсал охув гъаракатлары: авуз тилде яда языв тилде сёйлейгенде, оъзюню ойларын айтагъанда таман чакъы сёз байлыгъы болмакъ, ва тилни тюрлю-тюрлю грамматика къуралларын къоллап билмек;

б) уйренив универсал гъаракатлары: масъаланы етдиринкли кюйде са- 9 лып бажармакъ; охувчуланы логика ойлашывун оъсдюрювде кёмек этмек, оланы китап булан ишлемеге, билимлерин оъзбашына толумлашдырмагъа уйретмек; тил булан байлавлу тарыкъ информацияны табып, ону бир системагъа гелтирип билмек, охувда компьютер булан байлавлу янгы технологияланы къоллама уйренмек, аслу ва экинчи даражалы информацияны айырып билмек

в) низамлашдырыв (регулятивные) универсал охув къайдалары:

- гъаракатчылыкъ ишинде мурат тутуп билмек,

- оъзю-оъзюн тергеп ва тюзлеп билмек

, - сейлейген къайдасына тергев берип оъзюне багъа берип бажармакъ.

Гъасили, школа умуми культурасы булангъы, гележекде оъзюню охувун орта ва оър ожакъларда давам этип болагъан адамны гъазирлей.

Ана тилни мактап курсунда, охутувда алгъа салынагъан борчлагъа къыйышывлу этилип, фонетиканы, лексиканы, сёз яратывну,

морфологияны, синтаксисни, тюзъязывны, пунктуацияны, стилистиканы бёлюклеринден тангланьп алынган билимлер, шолай да жамиятны яшавунда бизин тилни кютеген кьуллукълары, ону оьсювюню даражасы ва оьзге тюрлю маълуматлар берилген.

Школада ана тилни уьйренивню курсуну материаллары класлагъа гёре шулай ерлешген: V, VI ва VII класларда фонетика, лексика, сёз яратыв, морфология ва тюзъязыв уьйретиле. Синтаксисни тизимли курсу VIII ва X класларда уьйрениле. Тек синтаксисден ва пунктуациядан аслу англавлар, I–IV класларда уьйренилген материалны такрарлагъан сонг, V класда да бериле. Шо гележекде морфологияны ва синтаксисни бир-бири булан байлавлукъда уьйренивню гъакъындагъы агъамиятлы методика идеяны яшавгъа чыгъармагъа ва охувчулагъа синтаксисден, пунктуациядан ва сёйлевден берилеген англавларда синтаксисни курсун тизимли кюйде охума башлагъынча хыйлы алда кьурмагъа имканлыкъ бере.

Йылны башында ва ахырында гечилген материалны такрарламакъ учун программада сагъатлар гёрсетиле, дарсланы юрютювню мекенли шартларына къарап, муаллим шо сагъатланы кьоллай. Муаллим X класлар учунгъу курсларда белгили янгы материал да кьошулагъанын билмеге герек. Шолай материалны уьстюнде ишлев экинчилей къайтып уьйренмекни тьогюл, янгыз такрарлавну ва теренлешдиривню талап эте.

Аслу школада «Къумукъ тил» курсну мурады охув гъаракатны предметлени бир-биринден алынаган ва предметни оьзюнден алынаган муратларындан гъасили бола. Шо муратлагъа етишмеге охувчуланы бажарывлары булан байлавлу къарав кёмек эте. Шо къаравда юрюлеген дарслар охувчуланы гъакълашыв, тилчилик, маданиятчылыкъ англавларын болдура.

Гъакълашып бажарывлукъ гъакълашывну тюрлю-тюрлю къайдалары булан пайдаланып билмекни, охув ва языв тил культурасын камиллешдиривню, охувчуну къатнашывгъа гъазирлигин, айтаган ойларын ойлашып айтмакъны, яшланы оьмюрюне, сынавуна, умуми школада гъар девюрге хас болагъан психология айрылыкъларына гёре тилни гъар тюрлю ситуацияларда кьоллап билмекни талап эте.

Тилчилик бажарывлукълар тил кютеген ишаралыкъ ва жамият кьуллукъларын англав, тилни кьурулушун, ону оьсювюн, нормаларын,

охувчуланы сёз байлыгын ва оланы сёйлевюн грамматика якъдан байытив, охувчулагъа герек чакъы тил булан байлавлу аслу маълуматланы билив ва оланы англатып бажарыв, тюрлю-тюрлю сёзлюклер булан пайдаланыв билимлени кёмеклиги булан таъмин этиле.

Охувчуларда культуралыкъ бажарывлар болдурулсун учун оланы билим хазнасында шулай англавланы яратма тюше:

а) къумукъ тилни къумукъ халкъны тарихи булангъы байлавну аян этив;

б) ана тил къумукъ халкъны милли маданиятында гёрмекли ерни тутагъанны билдирив;

в) ана тилни охув-билим алывда, адамны яратывчулукъ ишинде, къылыкъ-тарбия алыв ёлунда кютеген кюллугъун билдирив;

г) къумукъ тилни оъзюне хас болагъан белгилерин, сёйлевде кюлланагъан къылыкъ нормаларын, янгыз къумукъ тилге хас болагъан сёзлени маъналарын, къалиплерин гёрсетип бажарыв.

Программа гъалиги методикагъа хас болагъан тюшюнюв-гъакълашыв (сознательно-коммуникативный) ва чалышывчулукъ (деятельностный) къаравлагъа янашып тизилген.

Тюшюнюв-гъакълашыв къайдада 10 класда къумукъ тилге уйретивни аслу ёллары шулардыр.

Гъакълашыв къайда тилге уйретивни мурадын токъташдыра: охувчуну гъакълашыв бажарывларын болдура. Бу къайданы яшавгъа чыгъарыв охувчуланы сёйлев гъаракатында билим ва уйрениш мердешлерин тувдура. Гъакълашыв къайда охув процесс сёйлев гъаракатын теренлешдиривге бакъдырылма герекни, охув процессни нечакъы бола буса адатлангъан къумукъ тилде сёйлевге ювукълашдырмакъны талап эте. Къумукъ тил дарсларда юрюлеген бары да ишлер шо талап булан байлавлу юрюлме тюше. Сёйлев тилге сёйлей туруп уйренмек – гъакълашыв къайданы хас айрылыгъы гысапла

Тюшюнюв принципге гёре тил материалы яшланы охувгъа уйретивде аслу охув материалы гысаплана. Тил булан байлавлу алааматланы тюшюнюп англав къумукъ тилде эркин сёйлевню шартларындан

бириси гысаплана. Гьакълашыв ва тюшюнюв къайдалар биригип методика илмуда тюшюнювгьакълашыв къайданы яратгъан

Умуми охувда салынгъан масъалаланы натижа береген кюйде чечилмекни аслу мурады – сёйлев ва языв тилни оър даражада къоллап билмек. Тилчилик кюрчюсюнде гьакълашыв ва маданият компетенцияларын болдурув – «Къумукъ тил» предметни аслу мурады бола. Гьакълашыв ва маданият компетенциялар тил оьсдюрюв дарсларда амалгъа геле, тилчилик компетенция буса тилни системасын уьйренегенде яратыла.

Шу программа эки гесекден тизилген: «Тилни къурулушу» ва «Байлав тилни оьсдюрюв». Эки де бёлюк бир-бири булан тыгъыс кюйде байлавлу, неге тугюл байлавлу тилни оьсдюрюв тилни къурулушуна, ону нормаларына кюрчюленген. Шо саялы тилни грамматика формаларын, къайдаларын билмек булан бирче, оланы сёйлев тилде тюз къоллап бажармакъ, ону чеберлигин гёрсетеген имканлыкъларын сёйлев тилде къоллап билмек, ана тилге аявлап, асырап къаравгъа уьйренмек, оьзюню тил гъазирлигин, тил культурасын артдырывгъа гъаваслыгъын болдурмакъ бажарывланы чараларын гёзалгъа тутма тюше

АНА ТИЛГЕ УЬЙРЕТИВНИ ИЧДЕЛИГИ

9-нчу класны материалын такрарлав.

Къошма жумлалар.

Байлавучлу ва байлавучсуз къошма жумлалар.

Тизилген къошма жумлалар.

Къошагъан, айырагъан ва къаршылыкълы байлавучлары булангъы тизилген къошма жумлалар

Тизилген къошма жумлаларда токътав белгилер.

Иерченли къошма жумлалар.

Баш ва иерчен жумлалар. Иерчен жумлаланы журалары. Иерчен иеси бёлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен хабарлыкъ бёлюгю булангъы къошма 20 жумла. Иерчен толумлукъ бёлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен белгилевюч бёлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен гьал бёлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен кюй бёлюгю

булангъы къошма жумла. Иерчен вакъти бѣлюгю булангъы жъошма жумла. Иерчен ер бѣлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен себеп бѣлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен мурат бѣлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен тенгleshдиpив бѣлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен къаршылыкълы бѣлюгю булангъы къошма жумла. Иерчен натижа бѣлюгю ва иерчен къошумлукъ бѣлюгю булангъы къошма жумлалар.

Бир нече иерчен бѣлюгю булангъы къошма жумлалар.

Байлавучсуз къошма жумлалар.

Байлавучсуз къошма жумлаланы гъакъында англав. Байлавучсуз къошма жумлаланы гесеклерини маъна аралыкълары. Байлавучсуз къошма жумлаларда айырымны ва айырым бюртюкню къолланышы. Байлавучсуз къошма жумлаларда эки бюртюкню къолланышы. Байлавучсуз къошма жумлаларда тирени къолланышы.

Тувра ва къыя сѣзлер.

Тувра сѣз. Тувра сѣзню ичинде авторну сѣзлери. Тувра сѣзю булангъы жумлаларда токътaв белгилер. Къыя сѣз. Тувра сѣзню къыя сѣзге, къыя сѣзню тувра сѣзге айландырыв. Цитаталар ва оланы ягъында токътaв белгилер

10-нчу класда гечилген материалны такрарлав.

10 КЛАСДА «КЪУМУКЪ ТИЛ» ПРЕДМЕТНИ УЪЙРЕНИВДЕ ОХУВЧУЛАР ЕТИШМЕ ГЕРЕКЛИ ПЛАНЛАШДЫРЫЛГЪАН ГЪАСИЛЛЕРИ

Энчили гъасиллер

Шу талап, аян этип айтгъанда, охувчу, оъзбашына чалышып, билимин артдырывда, яшавда оъз ерин табывны, алгъан билимлерин охувда къоллавну ва билим алывгъа бакъдырылгъан чалышивун не даражада арагъа чыгъарып бажаргъанын англата.

Охувчудан оъзюнден хас болагъан энчили гъасиллер шулардыр:

ватандаш-патриотлукъ тарбиялав:

— оьз Ватанына (Россиягъа ва Дагъыстангъа) охувчуланы къыйматлы къаравун болдурув, оланы ватандаш бирлигин тарбиялав;

— Ватанны сююв, абурлав, оьзюню миллетине амин болув, анадаш топурагъыбыз Къумукътюзге бакъгъан сююв гыслени тарбиялав ва патриот гыслерин гючлендирив;

— ана тил къумукъ халкъны тарихи ва маданияты булан тыгъыс байлавлу экенин англав, ону къумукъ халкъны милли маданиятын йимик къабул этив, ана тилге бакъгъан якъдагъы сюювюн, гъаваслыгъын артдырыв;

— курсну тюрлю-тюрлю бёлуклерин уйренегенде тил адамланы бирбири булангъы аралыкъларын болдурувда агъамиятлы къурал экенин англав;

— охувчуланы ана тилни уйренивге иштагълыгъын тувдурув, ана тил булан оьктем болма, ону тазалыгъын сакълама уйренив, оьзю оьзюню сёйлев байлыгъын артдырмагъа къаст этив;

— охувчуланы герек чакъы тил байлыгъын болдурув, оьзлени ойларын, гыслерин эркин кюйде къумукъ тилде айтмакъ учун герек чакъы тил къуралларын къоллап бажарыв, биревню яда оьзюню сёйлевюне тийишли къыймат бермеге уйренив;

— тилни чалынывуну гёзеллигин, ону байлыгъын, тилни лексикасыны тюрлю-тюрлю янлары барлыгъын гёрсетмеге, ону сёз яратывдагъы имканлыкъларын, чеберлик янларын ва оьзге байлыкъларын гёрсетмеге бажарыв;

— жамиятны ва адамланы арасындагъы аслу байлавлукъланы гелишивюн англамакъ, ватандашлыкъ ва жамият арада болмагъа тюшеген ихтиярланы якълавдагъы англавларын оьсдюремек, алдына мекенли мурат салып ва

яшавда оъз ерин табып болагъанлыгъын гёрсетмек, кёп тюрлю маданиятлар бар дюньяда Россияны оъзтёречилигин билмек ва англамакъ;

— оъз халкъыны тарихин, тилин билип, Ватаныны алдында жаваплыкъны тарбиялав;

— къумукъ тилни халкъыбызны тарихин, маданиятын уыйренивде агъамиятлыгъын билдирив;

— охувчуланы анадаш халкъыбызгъа ва оъзге халкълагъа бакъгъан сюювюн артдырыв;

— дюньягъа тюз къаравларын яратыв; башгъа тили, дини бар халкълагъа, адамлагъа абурлу кюйде янашыв

; — гъаллашыв бажарывлукъларын яратыв; гъар тюрлю ишлерде уллулар ва гиччилер булан байлавлукълар юрютме уыйретив

— охувгъа жаваплы кюйде янашып, оъз камиллешивге, оъзбашына билим алывгъа гъавасландырыв;

— жамиятда юрюлеген яшав-туруш гъалланы бидирив; къувунлу гъалларда оъзюн тутуп ва башгъалагъа зиян болмайгъан гъалда иш гёрме уыйретив;

— экология культурасын яратыв;

— уьягълюню агъамиятлылыгъын англатыв, агълюню вакиллерине рагъмулу янашып яшама уыйретив;

— охувчуланы эстетика гъакъылын оъсдюрюв;

— загъматгъа тюз къаравну, жамият борчну кютме гъазирликни, намуслукъну, адамланы ишлерин ва хасиятларын тюз багъавлавну ёлларын сездирив;

ругъ ва эдеп-къылыкъ тарбиялав:

— тарыкълы затны тюз алып, озбашына пикир этип, охув масъалаланы озбашына чечме уйретив;

— гъар адамгъа тюз ярашып, ону яшав сынавларына гёре озтёречелигин, яшавгъа озтёрече къаравун тюз англав;

— гъалиги замангъы агъамиятлы масъалаланы ичинде баш алып болмагъа уйретив;

— ругъ байлыкълардан пайдаланма уйретив;

— эдеп-инсап, къылыкъ-тарбия, адамгъа языкъсыныв, уллугъа абур, сый, гъюрмет этив хасиятланы тарбиялав;

— яшав гъалланы тюз англамагъа, оланы агъамиятын, себеплерин, бирбири булангъы аралыкъларын уйретив;

— касбу булан байлавлу ва башгъа тюрлю масъалаланы чечмеге уйретмек (гъаллашыв, маълумат излев, анализ этив, бирликде иш гёрюв);

эстетика тарбиялав:

— охувчуланы чебер эстетика оьсювюне тийишли шартлар болдурув, оланы яратывчулукъ бажарывлукъларын оьсдюрюв

; – адамдагъы, айлана табиатдагъы аривлюкню, гёзелликни гёрме, ону сезме, гъис этме уйретив;

— текстни, асарны чебер охуйгъанда сакъланма герек къайдалар, оланы эстетика янын сезмеге уйретив;

— гъар чебер асарда аривлюкню, чеберликни аламатлары гъис этме уйретив;

— чебер асарлагъа, чебев сёйлевге эстетика якъдан багъа берме, оланы чебер аламатларын аян этме уйретив.

— бизин адатларыбызны, къумукъ халкъгъа хас болагъан къылыкъланы, хасиятланы асырап, аяп, озлени хас кююнде юрютмеге ва сакъламагъа уйретив;

савлукъ сакълав тарбиялав:

— савлукъгъа, къаркъарагъа пайдалы ва савлукъгъа къоркъучсуз гъаракатлагъа етишмекни тарбиялав;

— къаркъара савлугъун ва ругъ савлугъун аяп сакълама уйретив.

загъмат тарбия:

— яшлыкъ загъматда чыныгъагъанын англатып, яшавдан ва чебер асарлардан мисаллар гелтирип, охувчуланы гъар тюрю загъмат мердешлеге, гелтирив

— охувчуланы иштагъын тартагъан мердешли саниятлагъа къуршав.

экология тарбия:

— яшланы табиатны сакълав ва къорув ругъда тарбилав, табиатны къоруп сакълавну гъакъында да англатыв ишлер оьтгерив;

— табиатны суратлайгъан текстлени гечегенде айлана табиатдагъы ативлюкню, гёзелликни гёрме, сезме, гъис этме уйретив;

— табиатны тазалыгъын болдурма, огъар зарал гелтиреген гъаракатлардан сакъланмагъа уйретив;

илму-ахтарыв билимин къыйматлав:

— дюньяны гёрюнюшюн суратлайгъан башлапгъы илму англавларын, шотай да тилни системасы булан байлавлу англавларын теренлешдирив;

— яшланы теренден ойлашдырагъан масъалалагъа тергевюн бакъдырып, оланы озбашына илму-ахтарыв ишлер юрютме бажарывчулугъун теренлешдиримек.

МЕТАПРЕДМЕТЛИК ГЪАСИЛЛЕРИ

10 класда «Къумукъ тил» предметни уыйренивде охувчулар етишме герекли метапредметлик гъасиллери шулардыр:

Унивесал охув гъаракатлары.

Аслу логика гъаракатлары:

— тил оылчевлени (авазны, сёзню, жумланы ва текстни) олар кюрчюленген белгилеге гёре (грамматика, лексика ва шолай башгъа белгилеге гёре) бирбири булан тенглешдирмек; оланы ортакъ яда бир биринден айырагъан белгилерин токъташдырмакъ

; – тил оылчевлени рас гелеген белгилерин токъташдырмакъ;

— тил оылчевлени аслу белгилерин токъташдырмакъ (авазланы, тил гесимлени, жумлаланы, текстлени); оланы бёлюкlege гёре айырмакъ;

— охувчуланы озбашына герекли маълуматланы тапмагъа уыйретмек;

— муаллимни алгоритмасына гёре тилибизге хас болагъан ва хас болмайгъан белгилеге охувчуланы тергевюн тартмакъ;

— озбашына тил оылчевлени уьстюнде ишлемек;

— охув масъаланы чечегенде маълуматлар азлыкъ этегенни гъис этип, янгы къошум маълуматлар гелтирип билмек;

— тил материалны уьстюнде ишлейгенде белгили бир гъалны тувдурагъан шартланы гелишин, себебин англатып, натижа чыгъармакъ.

Аслу илму-ахтарыв гъаракатлар:

- тил масъалаларын чечегенде соравланы илму-ахратыв къуралы гысапда къоллап бажармакъ; – муаллимни кѣмеклиги булан илму-ахтарыв ишни мурадын билмек;
- тапшурувну этилежек вариантларын тенглешдирип, олардан лап да къыйышагъан вариантын англатып бажармакъ (алданокъ берилген белгилеге гѣре);
- алданокъ берилген плангъа гѣре гиччирек илму-ахтарыв иш оьтгермек; берилген плангъа гѣре проект тапшурувну кютмек;
- натижалар чыгъармакъ, оьзю оьтгерген ахтарыв ишлеге гѣре далиллер гелтирип толумлашдырмакъ (бѣлюклеге бѣлюп, тенглешдирип);
- уллулагъа сорап, оланы да къуршап, проект иш оьтгермек;

Информацияны уьстюнде ишлев:

- охув масъаласын чечегенде информацияны беривде тюрлю-тюрлю методланы, къуралланы къоллап бажармакъ
- тарыкълы информацияны айырып, анализ этип, англатып, огъар гѣре гъасиллер чыгъарып, таблицаалар, схемалар къоллап бажармакъ;
- герек-тарыкъ кюрчю материалланы (источниклени) табып бажармакъ, масала, талап этилеген информациягъа гѣре сѣзлюклени къоллап бажармакъ;
- сѣзлюклени, охув китапланы къоллап тюз ва тюз туюл информацияны айырып билмек;
- муаллимни, уллуланы, ата-ананны кѣмеклиги булан сѣзлени язылышы, айтылышы, этилиши, оланы маъналары гъакъында къоркъунчсуз чараланы гѣрюп, информация тапмагъа уьйренмек;

— салынган охув масъалагъа гёре языв ва авуз текстлер гелтирип бажармакъ, оъзю тил масалаларына багъышланган шолай таблицалар ва схемалар этип бажармакъ;

— информацияны низамлашдыргъанда, бир материалдан алынган гесекде салынган муратгъа гёре маъналы охувну къоллап бажармакъ;

— бир ойну гери урмакъ учун оъзюню далиллерин гелтирип бажармакъ;

— информацияны эсинде сакълап, ону низамлашдырып бажармакъ

9 класда охув йылны ахырына шулай гъакълашыв универсал охув гъаракатланы болдурма герек:

гъакълашыв гъаракатлар:

— тил булан байлавсуз гъакълашыв къуралланы, оланы маъналарын англамакъ;

— оъзюню ойларын ва гъислерин языв тилде яда авуздан салынган муратгъа ва белгили бир агъвалатгъа гёре тюз къуруп ва англатып болмакъ;

— сёйлевде йымышакъ, таъли тил булан сёйлеп, оъзгелер булан аралыкъ тутуп бажармакъ;

— сёйлевчюге гъюрметли кюйде янашып, диалогда ва эришивлю масъаланы арагъа салып ойлашагъанда оъзюню тюз ёлда тутуп бажармакъ;

— ойлар, пикрулар, къаравлар рас гелмей, бир нече тюрлю болма ярайгъанны англамакъ;

— пикруларын, ойларын башгъалар булангъы аралыкъда сёйлевню къылыкъ къайдаларындан тайышмай айтмакъ;

— авуз ва языв тиллерде ситуациягъа гёре текстлер тизип билмек (суратлав, ойлашыв ва хабарлав);

— оьзю яда биревлер булан бирче этген илму-ахтарыв ишни натижасын чыгъарып гиччирек докладлар этип бажармакъ;

— этеген докладына гёре суратлар, слайдлар этип, оланы къоллап бажармакъ

. – жумлаланы оьзюню сёйлевюнде ситуациягъа гёре тюз къоллап бажармакъ;

— оьзгелени сёйлевюне янашып тынглап ва сёйлеп бажармакъ, сёйленеген затны англамакъ, сёйлевде къолланагъан янгы сёзлени эсде сакъламакъ ва сёйлев чеберликни гыис этмек;

— текстни чебер охуп, текстге сораулар салып ва ону авуздан хабарлап билмек;

— оьзюню ойларын оьзге адамланы ойлары булан тенглешдирип, оланы башгъалыкъларын англамакъ;

— гъакълашывда монологну, диалогну герекли ерде тюз къоллап бажармакъ.

Охув йылны ахырына 9 класда болдурулагъан низамлашдырылгъан универсал охув гъаракатлары:

Оьзю оьзюн низамлав (самоорганизация):

— натижа чыгъармакъ учун оьзю оьзюню ишин салынгъан масъалагъа гёре планлашдырып бажармакъ; – этме герек ишлени низамлы, системалы кюйде оьтгермек. Оьзю-оьзюн тергев:

— тюзевлю, онглу ва тюзевсюз, онгсуз этилген охув ишлени себебин токъташдырып, исбат этип бажармакъ;

— сёйлевде ва язывда кьутгъарылгъан янгылышланы эбинден гелмек учун оьзюню охув гъаракатларын тюзелтип бажармакъ;

— оьзюню охув гъаракатларын охув масъалалар булан (тил оьлчевлени кьолланышы, оланы хасиятлары булан) гелишдирип бажармакъ;

— тил материалын кьоллайгъанда кьутгъарылгъан орфография ва пунктуация янгылышланы табып бажармакъ;

— оьзюню охув гъаракатларын оьзюню классында охуйгъан яшланы гъаракатлары булан тенгleshдирип, оланы берилген белгилеге, оьлчевлеге гёре тюз къыйматлап бажармакъ;

Бирче гъаракат гёрюв:

— охув масъалаланы чечивде салынгъан аз заманны ичинде яда узакъ заманны ичинде этилме герек ишлени чечмек учун гъаракат этмек;

— бирче юрюлежек ишлени мурадын англап, ортакъ ишни планлашдырып, сёйлешип, арагъа салып ойлашып салынгъан муратгъа етишмек учун къаст этмек;

— башчылыкъ этме, тапшурувланы кютме, ирия болма, давлашыв, тюртюшюв масъалаланы чечмеге гъазир болмакъ;

— оьзюне тапшурулгъан жаваплы ишни кютме гъазир турмакъ;

— ортакъ ишге оьзю этген кьошумну къыйматлап билмек;

— берилген уьлгюге гёре ортакъ проектлени оьтгерме гъазир болмакъ.

Гъис интеллект:

— оьзюню ва оьзгелени гъис интеллеклерин тутуп бажармакъ;

— гыс булан байлавлу интеллектлени ачыкъ этип, оланы себебин англатып бажармакъ; оьзюню гыслерин низамлашдырып бажармакъ;

Принятие себя и других:

— оьзге адамланы ойларын тюз англап, оланы къабул этип бажармакъ, оьзю де, оьзгелер де янгылышма мумкин экенни билмек;

— оьзгелени де, оьзюн де айыпламай, терс гөрмей, ачыкъ кюйде къабул этмек;

— айланадагъы бары да затгъа контроллу къ юрютме бажарылмайгъанны англамакъ. Предметлени бири-бири булангъы байлавлугъун гөрсетеген натижалар да (метапредметный) охув гъаракатында гөрмекли ер туту. Предметлени бирибири булангъы байлавлугъун гөрсетеген гъасиллеге гире:

— ана тилни оьзге предметлер булангъы байлавлугъун гөрсетеген англавлар, тюрлю источниклени, шоланы арасында Интернет ресурсланы да къоллап, охувчуланы билимлерин артдырып, оланы дюнья къаравларын генгleshдирип ва халкъарада шо къаравланы тюз къоллама уьйретив;

— охув булан байлавлу бир план къуруп, шо планны натижаларын муаллимлер булан яда тенглилери булан бирче яшавгъа чыгъарывда оьзтөрече ёлланы белгилев;

— охугъан текстни проблемасын тюз англап, ёравну (гипотезаны) арагъа чыгъарыв, материалны къурашдырып, оьзюню къаравларын гертилемек учун далилдер гелтирип, айтылагъан пикруланы себеп аралыкъларын авуздан ва язып англатып билип ва гъасиллер чыгъарыв;

- оьзбашына оьз ишин гёзалгъа тутуп, оьзюню муштарлыкъ гъавасларын белгилеп бажарыв;
- тюрлю-тюрлю маълуматлар береген источниклени табып, оланы ахтарып, оьзбашына къоллап бажарыв;
- сёйлев гъаракатны тюрлюлерин къоллап билмек.

Къулакъасыв ва охув булан байлавлу талаплар:

- а) авуз ва языв тилде берилген текстлени темасын, аслу ва экинчи даражалы маъналарын тюз англав;
- б) охувну гъар тюрлю къайдалары булан (таныш болув, уьйренив, гёзден гечириг) пайдаланыв;
- в) тюрлю-тюрлю стиллерде ва жанрларда язылгъан текстлени авуз лакъырда къоллав, къулакъасывну тюрлю къайдалары булан (айырыв, таныш болув, мекенли) пайдаланыв;
- г) текстден тарыкълы болагъан информацияны айырып бажарыв мердешлеге ес болув;
- д) тюрлю справочниклерден, газетлерден, журналлардан, охув компактдисклерден, Интернетден тарыкълы болагъан информацияны табып, ону къоллама уьйренив;
- е) тюрлю-тюрлю сёзлюклер булан, электронный къураллар булан пайдаланып билив;
- ж) оьзбашына тил булан байлавлу материал жыйма, ону бир ёрукъгъа (системагъа) гелтирме уьйренив, бир къалипдеги сёзлени башгъа къалиплерде къоллама уьйренив;
- з) сёйлев тилде ёлугъагъан айтымланы маъна якъдан тенглешдирип, оланы стилистика башгъалыкъларын гёрсетип бажарыв.

Айтыв ва языв булан байлавлу талаплар:

а) гележекде охув гъаракатда салынган мурадын англав (хас ва коллектив), етишген муратлагъа кыймат берип, оланы авуз ва языв тилде англатыв;

б) охулган текстни тюрю-тюрю кайдаларда айтып бажарыв (план тизив, хабарлав, конспект этив, аннотация языв);

в) охув ва языв текстлени тюрю-тюрю стиллерде кюлламагъа уйренив;

г) текстни кюрулуш белгилерин саклап (логика ва маъна якъдан кюрулушун, жумлаланы бир-бири булангы байлавун, темагъа кыйышывун), оюзюю ойларын, гислерин авуз ва языв формаларда толу кюйде англатып бажарыв; эшитгенине, гергенине, дюньяда елугъаган агвалатлагъа оюз кяравун айтып ва оюзюю ойларын якълап бажарыв;

д) монологну ва диалогну тюрюлерин герекли ерде тюз кюллап бажарыв;

е) сейлевде кюмукъ адабият тилни орфоэпия, лексика, грамматика, стилистика нормаларын саклап билмек, язывда орфография ва пунктуация нормаланы кюллап билмек;

ж) сейлев кятнашывда, сейлевню этика нормаларын кюллап, оюзюю пагъмусун болдурув, ишараланы, юм-чум этивлени болган чакъы аз кюллап сейлемеге уйренив;

з) охув тармакъда ва гяр гюнлюк практикада оюзюю сейлев нормаларына тергев берив; сейлевюне, ону ичделигине, тил якъдан тизилишине кыймат берип билив, янгылышланы герсетип, оюзю язган текстлени редактировать этив;

и) оюзюю тенгилерини алдында доклад, реферат булан чыгып сейлеме уйренив; эришивлерде, тарыкълы

масъалаланы арагъа салып ойлашып сёйлевлерде ортакъчылыкъ этив; к) уыйренген билимлерин гъар гюнлюк яшавда къоллап билмек; ана тилни оьзге предметлени уыйренегенде къоллап билмек (масала, рус тил, тыш пачалыкъланы тиллерин уыйренегенде);

л) бир ишни бирче этегенде, эришивлерде, тарыкълы темаланы арагъа салып ойлашагъанда адамлар булан гъакълашып билмек, къумукъ тилге хас болагъан милли-маданият нормаларын яхшы билмек.

ПРЕДМЕТЛИК ГЪАСИЛЛЕР

- тилни бёлюклерин ва шо бёлюклерде къолланагъан тил оьлчевлени биле.

- тилде къолланагъан морфемаланы, сёз этив ва орфография къадаларын биле.

- тил культурасы булан байлавлу маъмуматланы англай.

- къошма жумлаланы тюрлюлерин (тизилген, иерченли, байлавучсуз) бирбири булан тенгleshдирип, оланы гесеклери бир-бирине не йимик алатланы кёмеклиги булан байлангъанны токъташдыра.

- тюрлю-тюрлю байлавучланы кёмеклиги булан этилген къошма жумлаланы (байлавучлу – тизилген ва иерченли къошма жумлалар; байлавучлу — байлавучсуз къошма жумлаланы) танып, токъташдырып бажара;

- тюрлю-тюрлю къошма жумлалар тизип, синтаксис маънадашлардан пайдаланып бажара;

- тизилген къошма жумла тюз тизилгенми яда тюз тизилмегенми, токъташдыра, неге тюз тизилмегенни аян эте;

- тизилген къошма жумланы тизимин, ону маънасын, гесеклени интонация бирлигин англатып бола;

- тизилген къошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре анализ эте;

- тизилген къошма жумлаларда токътав белгилени къоллап бажара;

- иерчен къошма жумлаланы баш ва иерчен гесеклерин айырып, олар бирбирине нечик байлангъанны англатып бола;

- иерчен къошма жумлаланы тюрлюлерин (иерчен иеси, хабарлыкъ, белгилевюч, гьал жумлалар) бир-биринден айырып бола; - бир нече иерчен гесеги булангъы иерченли къошма жумлаланы оланы белгилерине гёре айырып биле, иерчен гесеклени баш гесек булангъы байлавлугъун токъташдырып бола;

- иерченли къошма жумлаланы тизимин ва оланы къолланагъан къайдаларын биле;

- иерченли къошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чечмек.

- байлавучсуз къошма жумлаланы маъна якъдан тюрлю-тюрлюлерин тизме ва оланы авуз тилде къоллама уйрене, шо жумлаланы арасында синтаксис якъдан маънадашларын гёрсетип бола;

- байлавучсуз къошма жумлаланы тизилеген грамматика къайдаларын, оланы авуз тилде къолланышын биле, оланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чече;

- байлавучсуз къошма жумлаланы гесеклерини маъна аралыкъларын биле;

- байлавучсуз къошма жумлаларда токътав белгилени (айырымны, тирени, эки бюртюкню ва айырым бюртюкню) къолланышын биле;

- сёйлевде байлавучлу ва байлавучсуз къошма жумлаланы къоллап биле;

- байлавучсуз къошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чечип бажара;

- тувра ва къыя сёзлени текстден табып, оланы къурулушун, этилеген кююн биле;

- тувра ва къыя сёзлери булангъы жумлаланы маънадаш гысапда къолланывун билмек;

- бирев айтагъан затны башгъа биревге не ёлларда билдирмеге болагъанны биле (тувра сёз ва къыя сёз; тувра сёзню къыя сёзге, къыя сёзню тувра сёзге айландырыв)

- тувра сёзю булангы жумлаларда токътав белгилени салып бажармакъ;
- тувра сёзню кыя сёзге, кыя сёзню тувра сёзге айландырып бажармакъ;
- сёйлейгенде авторну сёзлерин айырып билмек;
- кюмукъ тилни халкъара яшавунда кютеген кюллугъун, кюмукъ халкъ учун тилни агъамиятын, ону гёзеллигин, байлыгын ва чеберлигин англай;
- кюмукъ тилни гъакъында умуми маълуматлар гелтирип бажармакъ, жамиятны яшавунда кюмукъ тилни агъамиятын билмек; кюмукъ тилни оъсюю гъакъында маълуматлар гелтирип бажармакъ;
- кюмукъ адабият тилни ва кюмукъ тилни диалектлери гъакъында умуми ангу бар;
- кюмукъ тилни тюрк тиллени ва дагыстан тиллени арасындагы ерин, кюмукъ тилни рус ва дагыстан тиллер булангы аралыгын англай;
- тизилген кюшма жумланы тизимин, ону маънасын, гесеклерини интонация бирлигин англай;
- иерченли кюшма жумлаланы баш ва иерчен гесеклерини байлавлугъун, оланы маъна якъдан тюрюлерин, иерчен гесеклени баш гесек булангы байлавлугъун токъташдырып бажара;
- байлавучсуз кюшма жумлаланы тизилеген кыайдаларын, оланы авуз тилде кюлланышын, токътав белгилерин англай;
- тувра ва кыя сёзлени текстден табып, оланы кюрулушун, этилеген кююн биле;
- бир художникни бир нече суратларына яда бир нече художникни бир темага гёре этилген суратларына гёре сочинение язмакъ.

КЛАСЛАГЪА ГЁРЕ ПРЕДМЕТНИ ТЕМАТИКА

ПЛАНЛАШДЫРЫВ (10 класс)

№	Тема уроков Дарсны темасы	Часы Сагъа т	Дата	
			По плану	По факту
1	Фонетиканы, графиканы, орфоэпияны гъакъында аслу маълуматлар. Понятие о фонетике, графике, орфоэпии.	1	3.09	
2	Созукъ авазлар ва гъарплар, оланы бёлюклери. Созукъланы къолланышы. Гласные буквы и звуки.	1	10.09	
3	Тутукъ авазлар ва гъарплар, оланы бёлюклери. Тутукъланы къолланышы. Согласные звуки и буквы.	1	17.09	
4	Эки къабат тутукълар. Сёзлердеги авазланы алышыныву ва оланы тюз язылышы. Удвоенные согл. Правописание некот. слов	1	24.09	
5	Фонетика чечив. Фонетический разбор	1	1.10	
6	Сёз - тилни къурулуш материалы. Бир ва кёп маъналы сёзлер. Слово- материал для речевого общения. Однозначные и многозн. слова.	1	8.10	
7	Омонимлер(аваздашлар). Маънадашлар. Къаршыдашлар. Омонимы. Синонимы. Антонимы.	1	15.10	

8	Гъар заман къолланагъан сёзлер.Эсгиленген ва тарихи сёзлер. Архаизмы, историзмы.	1	22.10	
9	Касбулукъ сёзлер. Диалект сёзлер. Гиччи яшланы сёзлери. Профессионализмы. Диалектизмы. Слова детей.	1	29.10	
10	Бирикген сёз тагъымлар. Башгъа тиллерден гелген сёзлер. Фразеологические обороты. Слова, пришедшие с др. языков.	1	12.11	
11	<i>Байлавлу сёйлевню оьсдюрюв.Оьзбашына охулгъан китапгъа рецензия язъ.</i>	1	19.11	
12	Тамур. Къошумча. Тюп. Къардаш сёзлер. Корень, суфф.осн.,родств.сл	1	26.11	
13	Морфология.Сёзню гесимлери. Сёз яратыв къайдалар. Тил культурасы	1	3.12	
14	Маъна якъдан атлыкъны бёлюклери. Санав категория Виды существ.Число существ.	1	10.12	
15	Мюлк категорияны формалары. Формы собств. существ.	1	17.12	
16	Атлыкъны гелишлеге гёре тюрлениши. Склонение суц. по падежам.	1	24.12	
17	Атлыкъны хабарлыкъ (сказуемоелик) категориясы Суц. в роли сказуемого.	1	14.01	
18	Тергев диктант.	1	21.01	
19	Сыпатлыкъны гъакъында аслу маълуматлар. Осн.грам. призн. прил.	1	28.01	

20	Даражалы ва даражасыз сыпатлыкълар. Качеств. и относит. прил.	1	4.02	
21	Сыпатлыкълны тюз язылышы. Имя Прилагательное	1	11.02	
22	Санавлукълну гъакълнда аслу маълуматлар. Основные призн. числ.	1	18.02	
23	Санав, гезик, бъллум, жыйылыш, уъллш санавлукълар. Простой ва къошма санавлукълар. Количество, порядков, собират., разделительн. числ. Прост. и сложн. числ.	1	25.02	
24	Орунча гъакълнда аслу маълуматлар. Понятие о местоимениях.	1	4.03	
25	Бет, сорав, байлавуч, гёрсетив, белгилевчу, инкарлыкъл, мюлк орунчалар. Личные, вопр., относит., указат., определит., неопр., отриц. мест.	1	11.03	
26	Ишликни гъакълнда аслу маълуматлар. Понятие о глаголах.	1	18.03	
27	Ишликни барлыкъл ва ёкълукъл формалары. Гёчюм ва къалым ишликлер.	1	8.04	
28	Ишликни даражалары. Залог гл.	1	15.04	
29	Ишликни багълшлары. Накл. гл.	1	22.04	
30	Хабар багълшны заманлары. Времена гл. изъявит. накл.	1	29.04	
31	Байлавлу сёйлевню оьсдюрюв.Протокол,	1	6.05	

	<i>арза, биография язма уйретив.</i>			
32	Сыпатишлик. Причастие	1	13.05	
33	Тергев диктант.	1	20.05	
34	Такрарлав.Йылны ғысиллери.	1	27.05	

**11класс - родной (кумыкский) язык
(всего 34 ч, 1 час).**

№ п/п	Наименование разделов и тем	Кол-во часов	Сроки проведения
1.	Гъалишлик (Деепричастие) . Гъалишликни гъакъында англав (Понятие о деепричастиях)	2	
2.	Кёмекчи ва къошма ишликлер (Вспомогательные и сложные глаголы) - 1 сагъат;	2	
3.	Гъаллыкъ (Наречие)	2	
4.	Диктант.	1	
5.	Работа над ошибками	1	
6.	Модальный сёзлер. Тиркевючлер (Послелог)	2	
7.	Байлавучлар (Союзы)	2	
8.	Диктант.	1	
9.	Работа над ошибками	1	
10.	Изложение.	1	
11.	Гесекчелер (Частицы)	2	
12.	Сёз тагъым (Словосочетание)	2	
13.	Жумла (Предложение)	2	
14.	Къошма жумла (Сложное предложение)	2	
15.	Диктант.	1	
16.	Работа над ошибками	1	
17.	Тувра ва къыя сёз (Прямое и косвенное слово)	2	
18.	Байлавлу сёйлевню оьсювю (Развитие речи)	2	
19.	Диктант.	1	
20.	Работа над ошибками	1	
21.	Сочинение.	1	
22.	Обобщение пройденного материала	1	